БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 37 (8259)
ФЕВРАЛИИН 13
СРЕДА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИ. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной гүрэнэй түсэб тухай Хуули (1-дэхи нюур).

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай Хуули (1-дэхи нюур).

СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджедые дүүргэлтэ тушаа тоосоое баталха тухай СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол (1-дэхи нюур).

Союзай Соведтэ (1-дэхи нюур).

Национальностьнуудай Соведтэ (2-дохи нюур).

Д. Луканчев.—Үндэр ургасын түлөө (2-дохи нюур).

Республикын түрүү һаалишадта алдар соло! (3-дахи нюур).

Һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөнэй 1957 оной январь һарын дүнгүүдээр дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ (3-дахи нюур).

М. Гроссман.—Культурын таһагайхид зэмэтэй (3-дахи нюур).

Адуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табиха (3-дахи нюур).

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ҺОНИН (4-дэхи нюур).

Дондок Улзытуев.—Түрүүшын алхам (4-дэхи нюур).

Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков Индидэ байһаар (4-дэхи нюур).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИ

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной гүрэнэй түсэб тухай ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной гүрэнэй түсэбые ССР Союзай Министрнүүдэй Совет зохёоһон байна. Энэ түсэбыень, мүн Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссинуудай дурадхаһан заһабаринуудые һайшааха.

2. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной гүрэнэй түсэб тушаа Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссинуудай хэһэн шэнжэлэлгэнүүдые, мүн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай хэлэһэн ажаглалтануудые хаража үзэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 оной февралиин 9.

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджедые дүүргэлтэ тушаа тоосоое баталха тухай

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджедые орошын талаар 564344797 мянган түхэригөөр, гаргашын талаар 539538348 мянган түхэригөөр дүүргэһэн тухай тоосоое баталха. Орошонь гаргашаһаа 24806449 мянган түхэригөөр ехэ байгаа гэжэ баталха.

2. СССР-эй Мяханай болон һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство, СССР-эй Хара металлургиин министерство, СССР-эй Загаһанай промышленностиин министерство, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерство болон СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерство бюджедтэ оруулха гэжэ тогтоогдоһон түлбэрээ дүүргээгүй гэжэ тэмдэглэхэ.

3. Тус министерствонуудэй предприятинуудай финансова болон ажахынгаа ажал-ябуулгые һайжаруулхын тулада хэмжээ абахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ болон союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 оной февралиин 9.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон, ССР Союзай Гүрэнэй 1957 оной бюджедые, мүн Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссинуудай, СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай дурадхалнуудай үндэһөөр абтаһан хубилалтануудые баталха. ССР Союзай Гүрэнэй 1957 оной бюджедэй орошонь бүхы дээрээ 617155967 мянган түхэриг байхаар, гаргашань бүхы дээрээ 604 580 653 мянган түхэриг байхаар баталха. Орошонь гаргашаһаа 12575314 мянган түхэригөөр ехэ байха.

Статья 2. Гүрэнэй болон кооперативна предприятинуудһаа ба организацинуудһаа хамта дээрээ 524460221 мянган түхэриг орошо СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедтэ орохо гэжэ тогтоохо.

Статья 3. Арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ һомологдохо гаргашые СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедтэ иимээр тогтоохо: хүндэ промышленностиие, барилгын индустриие, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиие, хүдөө ажахые, транспортые, байрын-коммунальна ажахые болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хамта дээрээ 244658368 мянган түхэриг һомолхо. Тэрээнһээ гадна, предприятинуудай болон ажахын организацинуудай өөһэдынь зөөриһөө 131553510 мянган түхэриг һомолхо. Тиихэдээ хамта дээрээ энэ хэрэгтэ 376211878 мянган түхэриг һомологдоно.

Статья 4. Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта — бүгэдэниитын һуралсалай һургуулинуудта, техникумүүдтэ, дээдэ һургуулинуудта, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, фабрично-заводской һуралсалай һургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, радиодамжуулгада болон гэгээрэлэй болон соёл болбосоролой бусад хэмжээ-ябуулгануудта; больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын бусад эмхи зургаануудта болон физическэ культурада; пенсинүүдтэ болон тэдхэмжэнүүдтэ зориулан СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедһээ хамта дээрээ 188398022 мянган түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 5. Гүрэнэй урьһаламжануудаар шүүбэринүүдые болон облигацинуудай үниень түлэхэ хэрэгтэ СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедһээ 15 400000 түхэриг гаргашалха гэжэ тогтоохо.

Статья 6. СССР-эй Оборонын Министерствын табиһан сметын һоор СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедһээ 96721542 мянган түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 7. Гүрэнэй захиргаанай органуудай гаргашада СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедһээ 11940880 мянган түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 8. 1957 оной союзна бюджет орошын талаар 423108282 мянган түхэриг байхаар, гаргашын талаар 410532968 мянган түхэриг байхаар баталха. Тиихэдээ орошонь гаргашаһаа 12575314 мянган түхэригөөр ехэ байха ёһотой.

Статья 9. Союзна республикануудай 1957 оной Гүрэнэй бюджедүүд хамта дээрээ 194047685 мянган түхэриг байхаар тогтоохо. Тиихэдээ тус тус союзна республикануудай бюджедынь иимэ байха:

	(мянган түхэригөөр)
Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республика	104312566
Украинска Советскэ Социалистическэ Республика	43799983
Белорусска Советскэ Социалистическэ Республика	7215121
Узбекскэ Советскэ Социалистическэ Республика	5352819
Казахска Советскэ Социалистическэ Республика	11512299
Грузинска Советскэ Социалистическэ Республика	3621197
Азербайджанска Советскэ Социалистическэ Республика	3352481
Литовско Советскэ Социалистическэ Республика	2523204
Молдавска Советскэ Социалистическэ Республика	1703581
Латвийска Советскэ Социалистическэ Республика	2616058
Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республика	1618271
Таджикска Советскэ Социалистическэ Республика	1622055
Армянска Советскэ Социалистическэ Республика	1642336
Туркменскэ Советскэ Социалистическэ Республика	1471922
Эстонско Советскэ Социалистическэ Республика	1683792

Эрьесын налогһоо орохо мүнгэнһөө 1957 ондо иимэ хэмжээгээр бюджедүүдтэ үгтэхэ: РСФСР—9,7 процент, Украинска ССР—36,5 процент, Белорусска ССР—46,4 процент, Узбекскэ ССР—24,8 процент, Казахска ССР—73,9 процент, Грузинска ССР—32,5 процент, Азербайджанска ССР—29,0 процент, Литовско ССР—52,4 процент, Молдавска ССР—27,0 процент, Латвийска ССР—16,3 процент, Киргизскэ ССР—43,6 процент, Таджикска ССР—51,4 процент, Армянска ССР—42,0 процент, Туркменскэ ССР—49,7 процент, Эстонско ССР—41,3 процент.

Бүхэсоюзна гүрэнэй бусад орошоһоо 1956 ондо тогтоогдоһон хэмжээгээр союзна республикануудай бюджедүүдтэ 1957 ондо мүн лэ үгэлсэдэг байха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 оной февралиин 9.

Союзна Республикануудай сүүдүүдэй байгууламжа тухай хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuудта олгохо тухай ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. Союзна республикануудай сүүдүүдэй байгууламжа тухай, сүүд хэлгэ тухай, хуули гаргаха, тэрэшэлэн гражданска, уголовно кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканuудта олгохо. Тиихэдэ сүүдүүдэй байгууламжа болон сүүд хэлгэ тухай хуули гаргалгын гол ёһонуудые гражданска болон уголовно хуули гаргалгын гол ёһонуудые ССР Союз тогтоохо эрхэтэй.

Статья 2. Тус Хуулиин 1-дэхи статьятай зохилдуулан, СССР-эй Конституциин 14-дэхи статьягай «Х» пунктые иигэжэ найруулха:

«Х/сүүдүүдэй байгууламжа болон сүүд хэлгэ тухай хуули гаргалгын гол ёһонуудые, гражданска болон уголовно хуули гаргалгын гол ёһонуудые тодорхойлон тогтоохо».

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 оной февралиин 11.

Союзай Соведтэ

14 часта Союзай Соведэй заседани эхилбэ. Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ **П. П. Лобанов** депутат **П. А. Кокоревто** (Мордовско АССР) үгэ үгэбэ. Бусад депутадуудтал адли нүхэр Кокоревшье арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбые болон СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджедые баталха ёһотой гэжэ дурадхана. Мордовско АССР-тэ ажахын болон культурна талаар саашадаа ябуулагдаха ажал хүдэлмэри тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ. Энээгээр арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тухай болон СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджет тушаа үгэ хэлэлгэ дүүрэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госэкономкомиссиин Түрүүлэгшэ депутат **М. Г. Первухинда** түгэсхэлэй үгэ үгтэбэ.

1956 оной ажахын дүнгүүдые сэгнэхэ талаар, мүн арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ зорилгонуудые тодорхойлходоо депутадууд нэгэн һаналтай байгаа гэжэ тэмдэглээд, Верховно Соведэй хоёр палатанууд түсэбые тон гүнзэгыгөөр, тодорхойгоор зүбшэн хэлсээ гэжэ нүхэр Первухин онсолон тэмдэглэбэ. Энэ хадаа ажахын болон культурна барилгын хэдэн асуудалнуудые эли тодоор ойлгохо хэрэгтэ туһалха байна.

Союзай Соведэй Бюджетнэ комиссиин оруулһан заһабаринуудые бодото байдалһаа гараһан, мүн үндэһэ баримтатай гэжэ тоолоод правительствомнай тэдэниие зүб гэжэ тоолоо гэжэ нүхэр М. Г. Первухин үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Эдэ бүхы заһабаринуудай абтаад байхада 1957 ондо хүн зондо худалдагдаха товарнууд бүхы дээрээ 1,4 миллиард түхэригөөр ехэ болохо байна.

Оронойmнай элдэб нютагуудай экономикые хүгжөөхэ талаар, һалбаринуудай хоорондын ажахын холбооe бэхижүүлхэ, промышленностьда кооперировани болон тусхай мэргэжэл нэбтэрүүлхэ хэрэгые, түсэблэлгэ болон материально-техническэ хангалгые һайжаруулха талаар хэдэн шухала асуудалнуудые Союзай Соведэй депутадууд хэлэһэн үгэ соогоо табиһан байна. Байрын болон культурна барилгын асуудалнуудаар, мүн һургуулинуудые болон больницануудые бариха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа.

Тусхайта министерствонүүд, Госплан болон Госэкономкомисси депутадуудай табиһан асуудалнуудые хаража үзөөд, правительствода элидхэһэн байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Депутадуудай табиһан зарим асуудалнуудые Правительствомнай хаража үзөөд, тусхай шиидхэбэринүүдые абаа.

Капитальна барилгада бүхы дээрээ 212 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэн һомологдоно. Тэрэнһээ гадна, социально - культурна эмхи зургаануудай түхеэрэлгэ абахын, эм дом худалдан абахын болон уушханай ханяадатай хүнүүдые түлөөһэгүйгөөр аргалхын, городуудые болбосон түхэлтэй болгохын, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй байрын фондdо капитальна заһабари хэхын тулада 486 миллион түхэриг бюджедтэ һомолхо гэһэн Бюджетнэ комиссиин дурадхалые Правительствомнай зүб гэжэ тоолоо.

Түсэбөөр тогтоогдоһон даалгабаринуудые саг соонь, амжалтатайгаар дүүргэхын тулада предприятинууд жэгдээр хүдэлмэрилхэ ёһотой гэжэ нүхэр М. Г. Первухин үргэлжэлүүлэн хэлэнэ. Түлеэ түлишэ, түүхэй эд болон материалнууд хадаа үйлэдбэриин түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхэ, продукциин өөрынь үные доошолуулха хэрэгтэ айхабтар ехэ удхашанартай байһан дээрэһээнь, тэдэ асуудалнуудта бүри ехэ анхарал хандуулдаг болохонь шухала. Эдеэ хоолой болон промышленна эд бараануудые хүн зонойmнай улам ехээр хэрэглэдэг боложо байһан дээрэһээ, тэдэ товарнуудые болон культурно-ажаһуудалай, мүн гэр байдалай ажахын товарнуудай талаар хүн зоной хэрэглэмжые улам ехээр хангадаг болохын тулада союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд болон нютагай органууд хүдөө ажахын нютагай түүхэй эд болон материалнуудые хэрэглэн, эдэ товарнуудые улам ехээр бүтээн гаргадаг болохын тулада хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо бэелүүлхэ уялгатай.

Социалистическэ экономикые саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ, арадай ажана байдалые болон культурна хэмжээень һайжаруулха гэжэ арадай ажахын 1957 оной түсэбөөр хараалагдана. Советскэ арадай аша туһада зорюулагдаһан энэ түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй. Тиигэжэ Советскэ Союз коммунизм байгуулха хэрэгтээ шэнэ ехэ алхам хэхэ байна.

Арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной түсэб тухай Хуулиие депутат **А. Е. Кочинянай** дурадхалаар Союзай Совет нэгэн дуугаар батална.

СССР-эй Финанснуудай Министр, депутат **А. Г. Зверевэй** түгэсхэлэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай Хуулиие палата нэгэн дуугаар баталан абаба.

Союзна республикануудай сүүдүүдэй байгуулалта тухай хуули гаргаха эрхые, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхые союзна республиканuудта олгохо тухай — зүбшэхэ зүйлэй удаадахи асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилбэ.

Союзай Соведэй хуули гаргалгын талаар һанамжа дурадхал оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** элидхэл хэбэ. Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргаха талаар һанамжа дурадхалнуудые оруулдаг Комиссинуудай оруулһан Хуулиин проект тухай тэрэ хөөрэжэ үгэбэ.

Нэгэ газарһаа хүтэлбэри бэелүүлхэһээ гадна, ажахын болон культурна байгуулалтын асуудалнуудые бэеэ даагаад бэелүүлхэдэнь союзна республиканuудта үүсхэл хэшээл олгохо гэһэн ленинскэ гол ёһондо түшэглэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй һүүлэй үедэ бэелүүлжэ байһан хэмжээ-ябуулгануудай үндэһөөр иимэ дурадхал оруулагдаа юм гэжэ нүхэр Яснов хэлэнэ. Энэ хадаа социалистическэ демократиин саашадаа һалбаран хүгжэһые гэршэлнэ.

Тус Хуулиин проектые бэлэдхэхэдээ хуули гаргаха талаар һанамжа дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд арадай сүүдүүд, окружной, областной болон хизаарай сүүдүүд, союзна болон автономно республикануудай верховно сүүдүүд, союзна республикануудай судебнэ органууд гээшэ гэжэ хараадаа абаһан байна. Эдэ бүхы сүүдүүд тусхай союзна республикануудай нэрэһээ приговор болон шиидхэбэринүүдые гаргадаг байна. Тиимэһээ союзна республикануудай сүүдүүдэй байгуулалтые тодорхойлһон Хуулиие союзна республиканууд өөһэдөө зохёохо ёһотой гэжэ Комиссинууд тоолоно. Гражданска, уголовно хуули гаргаха болон сүүдүүдые бэелүүлхэ тухай хуули гаргахадаа тусхай союзна республикануудай национально-ажаһуудалай болон нютагай бусад онсо байдалые хараадаа абаха ёһотой. Гэхэтэй хамта, гражданска, уголовно болон процессуальна хуули гаргалгын талаар, тэрэшэлэн сүүдүүдэй байгуулалта тухай хуули гаргаха талаар союзна республикануудай эрхыень үргэдхэһэн ябадал ССР Союзай бүхы газар дээрэ гол шухала ниитэ асуудалнуудаар хуули гаргаха гээшэ нэгэн янзаар шиидхэгдэхэ ёһотой гэһэн гол ёһонһоо арсанагүй.

Үгэ хэлэһэн депутат **С. В. Стефаник** (УССР) Хуулиин дурадхагдаһан проектые дэмжээ. Сүүдүүдэй байгуулалта тухай хуули гаргаха эрхые, мүн гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхые союзна республиканuудта олгогдоходо Советскэ Союзай арадуудай хани барисаан улам бэхижэхэ байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Нүхэр Стефаник хэдэн дурадхалнуудые оруулаа. Тусхайлан хэлэбэл, арадай сүүдүүдэй байгуулалта болон эмхидхэл тухай гаргагдадаг хуулинуудые хубилгаха шухала гэжэ тэрэ тоолоод, юридическэ мэргэжэлтэдые бүри һайнаар бэлэдхэдэг болохо ёһотой гэжэ дурадхаба.

РСФСР-эй прокурор нүхэр **А. А. Круглов** хуули гаргаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай оруулһан проектые һайшааха зуураа сүүдүүдэй байгуулалта тухай хуули гаргаха эрхын, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхын союзна республиканuудта олгогдохонь союзна республикануудай түүхэтэ хүгжэлтэ дээрэһээ болон национальна ажаһуудал дээрэһээ бии болоһон онсо илгаануудые бүримүһэн, али бүхы талаһаань хараадаа абаха арга боломжо олгоно гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Мүн гэм хэхэ ябадалтай бүри шангаар тэмсэхэ хэрэгтэ шэнэ хуули ехэ удхашанартай байха байна. Юуб гэхэдэ, олониитые гэмтэнэй хэр зэргэ аюулда оруулһыень хараадаа абан, ямар нэгэн республикын эрхэ байдалда эгээ тааараха хуулиин дүримүүдые хуули гаргадаг органууд зохёожо шадаха байна бшуу.

Шэнэ кодекснуудые зохёоходоо, Советскэ гүрэниие алишье талаһаань хамгаалха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ нүхэр Круглов онсолон тэмдэглэбэ.

Депутат **К. Д. Дикамбаевта** (Киргизскэ ССР) үгэ үгтэбэ. ССР Союзай бүридэл соо бусадһаа һүүлдэ бии болоһон хэдэн союзна республиканууд өөһэдынгөө гражданска, уголовно болон бусад кодекснуудые үшөө зохёогоо уды юм гэжэ тэрэ хэлэнэ. Тэрэ тоодо Киргизскэ ССР оролсоно. Киргизскэ ССР дотор Российска Федерациин кодекснууд хэрэглэгдэдэг. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа Хуулиин проектын баталан абтахада союзна республикануудай бэеэ даанхай байдалынь улам бэхижэхэ байна. Тэрэнһээ гадна, мүнөө хэрэглэгдэдэг кодекснууд болон зарим законууд нилээдгүй хуушараа. Жэшээнь, уголовно кодексын нэгэ статьядань ехэ түрсэтэйгөөр мүнгэ зээлилһэнэй түлөө харюусалгада хабаадуулагдаха гэжэ хараалагданхай. Гэбэшье, капиталистическэ этэгээдүүдтэй хамта мүн мүнгэ иимээр зээлилхэ ябадалшье үни усадхагданхай гээшэ.

Хуули гаргаха асуудалнууд тушаа советскэ хүнүүдэй айхабтар ехээр һонирходог байһан тухайнь депутат **А. М. Румянцев** (Днепропетровско область) үгэ соогоо хэлээ. Советскэ социалистическэ хуули сахилгые һайжаруулха талаар хэдэн олон дурадхалнуудые олон тоото бэшэгүүд соогоо һунгагшаднай оруулдаг байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Өөрынгөө гүрэн тухай советскэ хүнэй эзэн ёһоор һанаагаа зобожо байһан тухайнь эдэ дурадхалнууд гэршэлхэһээ гадна, манай хуули гаргалгые, гүрэнэй аппарадай ажал-ябуулгые саашадаа һайжаруулха тухай тодорхой зүбшэлнүүдые үгэдэг байна. Олониитын зүбшэл һанамжые хүндэлэн абажа, ажалшадай оруулһан дурадхалнууд болон ажаглалтануудые тон ханамжатайгаар хараадаа абабал союзна республикануудай кодекснуудые болон СССР дотор хуули гаргалгын үндэһэ һуурии амжалтатайгаар зохёожо шадаха байна гэжэ нүхэр Румянцев онсолон тэмдэглэбэ.

Депутат Румянцевай үгэ хэлэһэнэй һүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй бүлэг депутадууд, эб найрамдалые хамгаалха Советскэ Комитедэй гэшүүдэй зүгһөө ороһон асуудалые түрүүлэгшэ уншана. Мүн Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ иимэ асуудал табигдаһан байгаа.

Тус сессиин хүдэлмэрилжэ байха үедэ правительство энэ асуудалда харюусаха юм гэжэ түрүүлэгшэ хэлэнэ.

Энээгээр Союзай Соведэй заседани дүүрэбэ гэжэ соносхогдобо. Удаадахи заседанинь февралиин 11-нэй үглөөнэй 10 часта болохо.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Советэй зургаадахи сесси

Национальностьнуудай Советтэ

СССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси Москвада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна.

Февралиин 9-дэ үглөөнэй 10 часта Кремлиин Ехэ Ордон соо Национальностьнуудай Советэй ээлжээтэ заседани нээгдэбэ. Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшэ депутат **В. Т. Лацис** заседаниие хүтэлбэрилөө.

Депутат **Г. Г. Санакоев** (Урда Осетинскэ автономно область) гэгшэдэ үгэ үгтэбэ. Урда Осетиин арадай ажахын хүгжөөлтэ тухай тэрэ хэлээ.

Һүүлээрнь зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалаар үгэ хэлэлгые болюулха тухай шиидхэбэри абтаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госэкономкомиссиин Түрүүлэгшэ депутат **М. Г. Первухин** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной түсэбые бүхы депутадууд һайшаана гэжэ тэдэнэй хэлэһэн үгэнһөөнь харагдана гэжэ тэрэ хэлэбэ. Юуб гэхэдэ, тус түсэб манай арадай аша туһада бүримүһэн зорюулагданхай бшуу.

Национальностьнуудай Советэй Бюджетнэ комисси арадай ажахын түсэбые уридшалан тон наринаар шалгажа үзэһэнэйнгөө һүүлээр эдеэ хоолой болон зарим промышленна товарнуудые үйлэдбэрилхэ даалгабариие ехэ болгохо тухай дурадхал оруулаа. Эдэ дурадхал бодото дээрээ бэелүүлэгдэмээр. Тиимэһээ түүхэй эд нэмэжэ бии болгоод, тэдэниие арьбалан гаргашалаа һаа, тэрэ дурадхал бэелүүлжэ болохо байна. СССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ заһабариие хаража үзөөд, баталан абамаар гэжэ тоолоно.

Олон депутадууд хэлэһэн үгэ соогоо тон наринаар шэнжэлжэ үзэмөөр дурадхалнуудые оруулһан байна. Байрын, коммунально-ажахуудалай, больницын болон һургуулиин барилгые бүри эршэмтэйгээр ябуулха, зарим предприятинуудые бүри зүбөөр мэргэжүүлдэг болохо, промышленностиин машинануудай хүсые улам һайнаар хэрэглэхэ, гарза ехэтэй ашаа шэрэлгые болюулха, үйлэдбэриин түсэблэлгые болон материально-техническэ хангалгыень һайжаруулха тушаа асуудалнууд табигдаһан байна. Верховно Советэй депутадуудай сесси дээрэ табиһан зарим тодорхой асуудалнуудые правительство хаража үзөөд, капитальна барилгада 212 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэ һомолхо гэжэ шиидхээ гэжэ нүхэр М. Г. Первухин үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Байрын-коммунальна, больницын болон һургуулиин капитальна барилгада бүри ехэ мүнгэ һомолходоо, союзна республиканууудай Министрнүүдэй Советүүд тэдээндэ тогтоогдоһон 1957 оной түсэбые сүм дүүргэхын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абаха бээз гэжэ Правительствомнай тоолоно.

1957 ондо хэдэн шэнэ предприятинуудые барижа эхилхэ гэжэ зарим депутадууд дурадхаһан байна. Эдэ предприятинуудай олонхинь баригдаха ёһотой. Гэбэшье, мүнгээ болон эд зөөреэ мүнөө ашаглалгада оруулхаяа байһан гү, али баригдажа байһан барилганиудта зорюулха шухала, мүн тэдэниие түргэн барижа дүүргэхэ ёһотой байһан дээрэһээ энэ шэнэ барилганиудые 1957 ондо эхилхэ арга боломжо үгы байжа болохо. Тус асуудалаар оруулагдаһан дурадхалнуудые Министерствонүүд Госэкономкомисситай хамта хаража үзэхэ юм.

Национальностьнуудай Советэй Бюджетнэ комиссиин нэмэлтэ элидхэлдэ болон депутадуудай хэлэһэн үгэ соо олон министерствонүүдэй, илангаяа Хара металлургиин министерствын, Үнгэтэ металлургиин министерствын, Химическэ промышленностиин министерствын, Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын, Ой модоной промышленностиин министерствын, Хүнгэн промышленностиин министерствын, Мяханай болон һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствын, Загаһанай промышленностиин министерствын, тэрэшэлэн СССР-эй Госпланай болон Госэкономкомиссиин хүдэлмэридэ байһан дутагдалнууд тон шанга, зүб шүүмжэлэгдэ ороо. Бии байһан дутагдалнуудаа түргэн ойлгожо, тэдэниие усадхахын тула хэмжээ абаад, гүрэнэй түсэблэлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, арадай ажахые бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо хэрэгтэнь Министерствонүүдтэ, Госпланда болон Госэкономкомиссида энэ шүүмжэлэлынь туһа хүргэхэ байна.

1957 ондо дүүргэхээр хараалагдаһан түсэбэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө түб газарайшье, мүн нютагайшье советскэ болон ажахын органууд, предприятинуудай болон барилганиудай, МТС-үүдэй, совхозуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Үдэр бүриингөө ажал хүдэлмэридэ партиин XX съездын болон КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй заабаринуудые хүтэлбэри болгохо ёһотойбди. Олон һалбаритай арадай ажахые бүри һайнаар, зүбөөр хүтэлбэрилдэг боложо, социалистическэ экономикые амжалтатайгаар хүгжөөхэ талаар манай ажахыда бии байгаа асари ехэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ хэрэгтэ олониитэ ажалшадай хэшээл үүсхэлые шэглүүлхэ ёһотой гэжэ тус заабаринууд соо хэлэгдэнэ.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1957 оной Гүрэнэй түсэб тухай Хуулиие депутат **А. А. Мюрисеп** гэгшын дурадхалаар Национальностьнуудай Совет нэгэн дуугаар баталан абаба.

Һүүлээрнь СССР-эй Финанснуудай Министр депутат **А. Г. Зверев** түгэсхэлэй үгэ хэлээ. Бюджедэй орошыень хамта дээрээ 2 миллиард 306 миллион түхэригөөр, гаргашыень 486 миллион түхэригөөр ехэ болгохо тухай дурадхал Национальностьнуудай Советэй Бюджетнэ комисси оруулаа гэжэ тэрэ хэлэнэ. Мүн Союзай Советэй Бюджетнэ комисси иимэ дурадхал оруулһан байна. СССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ дурадхалнуудые хаража үзөөд, тэдэниие баталан абамаар гэжэ тоолоо. Мүн депутадуудай оруулһан дурадхалнуудаар союзна республиканууудай бюджедүүдһээ капитальна барилгада 212 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэ һомолхо гэжэ Правительство тоолобо.

Финансова органуудай үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигданхай гэжэ үгээ дүүргэхынгээ урда нүхэр Зверев хэлэнэ. Финансова органууд хадаа предприяти бүхэнһөө бюджедтэ саг соогоо, бүримүһэн мүнгэн зөөриин орохые хинаха, орошо оруулха шэнэ арга боломжонуудые бэдэрхэ, гүрэнэй зөөриие зүбөөр гаргашалхын хойноһоо саг үргэлжэ хинажа байха ёһотой.

А. Г. Зверевэй түгэсхэлэй үгын һүүлээр СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай Хуулиие Национальностьнуудай Совет нэгэн дуугаар баталан абаба. Гүрэнэй бюджет орошын талаар 617 155 967 мянган түхэриг байхаар, гаргашын талаар 604 580 653 мянган түхэриг байхаар баталагдаба. Тиихэдээ орошонь гаргашаһаа 12 575 314 мянган түхэригөөр ехэ байна. Мүн СССР-эй Гүрэнэй 1957 оной бюджет тухай Хуули болон СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджедые дүүргэһэн тухай тоосоон тушаа Тогтоол нэгэн дуугаар баталан абтаба.

Национальностьнуудай Совет сессиин зүбшэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Союзна республиканууудай сүүдүүдэй байгуулалта тухай Хуулиие гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканууудта олгохо тухай асуудал сессиин зүбшэхэ зүйлэй удаадахи асуудал болоно. Национальностьнуудай Советэй шэнэ хуули гаргаха тушаа һанамжануудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ депутат **М. А. Гедвиласта** элидхэл хээ.

Национальностьнуудай Советэй болон Союзай Советэй шэнэ хуули гаргаха талаар һанамжануудые оруулдаг Комиссинууд Верховно Советэй үзэмжэдэ Хуулиин проект табина гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тус Хуулиин ёһоор, союзна республиканууудай сүүдүүдэй байгуулалта тухай Хуули гаргаха, тэрэшэлэн гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканууудта олгогдоно.

ССР Союзай болон союзна республиканууудай Хуули гаргаха эрхыень иимээр хубаарилха гэжэ Хуулиин проект соо хараалагдана:

Сүүдүүдэй байгуулалта болон сүүд бэелүүлхэ тухай, Хуули гаргалгын бүхэсоюзна үндэһэ һуурииие, тэрэшэлэн уголовно ба гражданска хуули гаргалгын бүхэсоюзна үндэһэ һуурииие ССР Союз тогтооно. Энэ үндэһэ һууринуудай ёһоор союзна республиканууд республиканска, уголовно, гражданска болон процессуальна кодекснуудые нютагайнгаа онсо байдалда тааралдуулан өөһэдөө абаха ёһотой.

Хуули гаргаха талаар союзна республиканууудай эрхые үргэдхэхэдэ гүрэнэй засагай нютагай органуудай эдэбхи хэшээл дээшэлжэ, хуулиин ёһоор шиидхэгдэхэ ажабайдалай асуудалнуудые улам түргөөр шиидхэхэдэ туһа хүргэнэ гээшэ гэжэ нүхэр Гедвилас үргэлжэлүүлэн хэлэнэ. Тиибэшье, советскэ хуули гаргаха үндэһэн гол ёһонуудайнгаа талаар мүнөөшье, хойшодоошье коммунизм байгуулха гэһэн нэгэн зорилгодо шэглүүлэгдэн урдынхидаал адли нэгэн янза байха байна.

ССР Союзай болон союзна республиканууудай хуули гаргаха эрхые хубаарилха тухай дурадхагдажа байгаа хуулиин проект гражданска харилсаанай эрхые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгые саашадань һайжаруулжа, эмхи гурим болон социалистическэ хуули сахилгые бэхижүүлхэ байһаниинь дамжаггүй гэжэ депутат Гедвилас элидхэлээ дүүргэхэдээ хэлэбэ.

Удаань РСФСР-эй педагогическа Наукануудай академиин Президент депутат **И. А. Каировта** үгэ үгтэбэ. Сүүдүүдэй байгуулалта тушаа хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканууудта олгохо тухай Хуулиин проектые һайшааха гэжэ тэрэ дурадхаба. Советскэ социалистическэ байгуулалта хадаа эрхэтэнэй агуу ехэ эрхыень, эрхэ сүлөөень болон нэрэ хүндыень сүлөөтэ болгон хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээн түрүүн соносхоһоо гадна, бодото дээрэнь бэелүүлдэг гээшэ гэжэ тэрэ хэлэнэ. Энэ талаар советскэ демократимнай ажалшадые мэхэлхэ гэжэ зохёогдоһон билдагууша буржуазна демократиһаа онсо илгаатай байха юм. Советскэ хүнэй эрхэнь, мүн нэрэ хүндыень сахилга гансал хооһон үгөөр бэшэ, харин гүрэнэй хуулинуудай ёһоор бодото дээрээ бэелүүлэгдэдэг юм.

Зүбшэгдэжэ байгаа Хуулиин баталан абтахада ажалшад социалистическэ эрхые бүри һайнаар ойлгодог боложо, советскэ Хуули гээшэ тэдэнэй аша туһые хамгаалан, бүхы арадай хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлнэ гэжэ бүри ехээр этигэдэг болохо байна гэжэ үгэ хэлэгшэ нүхэр үргэлжэлүүлбэ.

Депутат **К. Г. Пысин** (Алтайн хизаар) үгэ хэлэхэдээ, мүнөөдэр зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудал айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ хэлэбэ. Энэ Хуулиин абтахада хуули гаргаха талаар союзна республиканууудай эрхэнь бүри үргэн боложо, тэдэнэр энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг болохо байна.

Газар тушаа хуули гаргаха хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ депутат Пысин саашань тэмдэглэбэ. Газар хэрэглэхэ талаар хуули гаргалгын зарим зүйлнүүд бодото байдалһаа гээгдэнги, олон буруу зүйлнүүдтэй байха юм. Газар тушаа хуули гаргаха хэрэгтэ газар хэрэглэгшэдэй бултанайнь эрхые, мүн уялгые тодорхойлжо, газараа зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ харюусалгыень тодорхойлхо ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ.

Союзна республиканууудай мүнөө хүрэтэр баримталжа байһан хуули гаргалга тушаа мүнөөнэй дүримүүд советскэ засагай һаяхан тогтоод байхада зохёогдожо баталагдаһан байгаа гэжэ депутат **Э. К. Пусэп** (Эстонско ССР) үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Гэбэшье, хэдэн арбаад жэлэй туршада ажабайдал дээрэ шалгагдаһан эрхэ хуулиин дүримүүдые орхихо гэжэ энээн дээрэһээ ойлгохо болоо һаа буруу. Гэхэтэй хамта бодото байдал дээрэһээ үндэһэлэн судебнэ, юридическэ болон арбитражна хуули эрхын дүримүүд хуулиин түхэлтэй болгогдожо зохёогдохо ёһотой. Тэрээнһээ гадна, Советскэ Союз дотор социалистическэ общество байгуулжа дүүргэһэнтэй дашарамдуулан, ажабайдал дээрэһээ бии болоһон олон шэнэ дүримүүд мүн лэ хараада абтаха ёһотой.

Союзна республиканууудай сүүдүүдэй байгуулалта тухай хуули гаргаха, гражданска, уголовно болон процессуальна кодекснуудые баталан абаха эрхэ союзна республиканууудта олгохо тухай Хуулиин проект баталагдаха ёһотой гэжэ депутат Пусэп мүн лэ хэлэбэ.

Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй бүлэг депутадуудай зүгһөө Советскэ Союзай Правительствын үмэнэ табигдаһан иимэ асуудал оробо гэжэ түрүүлэгшэ мэдүүлбэ:

Уласхоорондын байдалай шангадалга, мүн Советскэ Союз болон баруун оронуудай хоорондо культурна холбоое байгуулха хэрэгтэ һаад ушаруулхын тулада һүүлэй үедэ баруун оронуудта бэелүүлэгдэһэн хэдэн хэмжээнүүд баруун оронуудайшье, Советскэ Союзайшье олониитэ зоной һанааень зобоожо байна.

Тиимэһээ СССР-эй правительствода бидэнэр иимэ асуудалаар ханданабди: СССР-эй болон дэлхэйн бүхы оронуудай культурна холбооень улам үргэдхэхын тулада правительство ямар хэмжээ абаха хүсэлэнтэйб, мүн Наукануудай академиин, университедүүдэй, уранзохёолшодой, архитекторнуудай, композиторнуудай, уранзураашадай, багшанарай нэгэдэлэй ба культурна болон ниитын бусад организацинуудай бүхы оронуудай культурна болон общественнэ организацинуудтай, культурын ажал ябуулагшадтай, ямаршье политическэ ба социальна байгуулалта баримталдаг байгаашье һаань, илгадгүй, — холбоо байгуулжа тэрэнээ үргэдхэхэ хэрэгтэнь туһалхые правительство зүбшөөхэ байна гү?

СССР-эй Верховно Советэй депутадууд, эб найрамдалые хамгаалха Советскэ Комитедэй гэшүүд **Н. Тихонов, И. Эренбург, А. Корнейчук, З. Лебедева, А. Несмеянов, В. Василевская, А. Сурков, Н. Попова, В. Блаженов, Ю. Матулис, Я. Пейве, М. Турсун-заде, И. Эйхфельд, С. Ишантураева** гэгшэд тус асуудал доро гараа табяа.

Тус асуудал Советскэ Союзай Правительствода дамжуулан үгтөө, энэ сессиин үедэ правительство табигдаһан асуудалда харюу үгэхэ гэжэ түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Хүдөөгэй лекторнуудэй нэгэдэлдэ туһална

БМАССР-эй Культурын министерствын лекционно бюро хүдөөгэй лекторнуудтэ туһаламжа болгожо һүүлэй үедэ аймагай культурын таһагуудаар дамжуулан табанжэлдэ Бурят-Монголой арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тухай», «Эбэртэ бодо мал, хонид, гахайнуудые үбэлэй үедэ харууһалха тухай» лекцинүүдые эльгээгээ. «СССР-эй арадуудай хани барисаан», «Колхозой гэшүүдэй эрхэ ба уялганууд» гэһэн лекцинүүд мүн лэ эльгээгдэхэеэ байна.

Республикын лекционно бюрогой лекторнууд гансал январь һара соо 15 аймагуудта ошожо, 200 гаран лекци колхозникуудта, малшадта зорюулан уншаа. Хүдөөгэй лекторнуудтэй хамта методическа зүблөөнүүдые үнгэргөө, лекционно пропаганда эмхидхэхэ хэрэгтэнь аймагай культурын таһагуудта туһалаа.

Н. Тубельский.

Һунгагшадта концерт харуулагдаба

Яруунын һу, мяханай совхозой партиина эхин организациин агитаторнууд һунгагшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа байна. СССР-эй Верховно Советэй зургаадахи сессиин материалнуудтай, 1956 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай статуправлениин мэдээнүүдтэй һунгагшадые танилсуулна.

Һунгуулиин 16-дахи участогай агитпунктда һунгагшад илангаяа олооро суглардаг. Энэ участогай һунгагшад һунгуулиин списогтэ нэрэ обогойнгоо зүбөөр бэшэгдэһые шалгажа дүүргүүтэй байна. Энээндэнь агитаторнууд туһална.

Һаяхан дунда һургуулиин шабинарай хүсөөр һунгагшадта зорюулжа һонирхолтой концерт харуулагдаа. Тэрээндэ 300 шахуу һунгагшад ерэбэ.

Р. Гнездилов.

Һайшаалтай үүсхэл

Байгалай загаһанай промышленностиин трестын хүдэлмэрилэгшэд С. С. Собенников, В. И. Персидская, В. Ф. Чеховская һунгуулиин 8-дахи участогай агитпунктын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхээ. Эдэнэр һунгагшадые һунгуулиин дүримтэй танилсуулна, агитпунктда болодог лекцидэ, концертнүүдтэ хабаадахыень, списогээ шалгахыень һунгагшадые урижа асардаг. Тиихэдээ агитаторнууд уряалай биледүүдые машинкаар сохёод, тэрээн дээрээ агитпунктда юунэй болохоёо байһан тухай бэшээд, һунгагшадта тараажа үгэдэг. Һунгагшад агитпунктда олооро ерэжэ, тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

С. Шапхаев.

Хүдөө ажахын шэнэ техникэ

Хүдөө ажалшадай хүдэлмэриие бүтээсэ ехэтэй, хүнгэн болгохо талаар олон эрдэмтэд, уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод хүдэлнэ. Тэдэнэй зохёоһон шэнэ зүйлнүүд, механизмууд агуу ехэ ороноймнай алишье нютагта хүн зондо аша туһатайгаар хэрэглэгдэжэ байдаг. Кукуруза тарилгада хэрэглэгдэхэ «СКГК—6В» маркын шэнэ сеялкэ бии болгогдоо. Хуушан түхэлэй сеялкэнүүдһээ шэнэ сеялкын ондоонь юуб гэхэдэ, хэмжүүрэйнь шабын түмэр полиие һөөлжүүлэн татагдадаг.

Тус сеялкэдэ оройдоо хоёр хүн хүдэлнэ. 1956 ондо энэ сеялкые туршажа үзэхэдэ үдэртөө 14—16 гектар таридаг байгаа. Пропашной культурануудые тарилга шэнэ сеялкэ хэрэглэһэнэй ашаар нилээд сомор боложо үгэнэ.

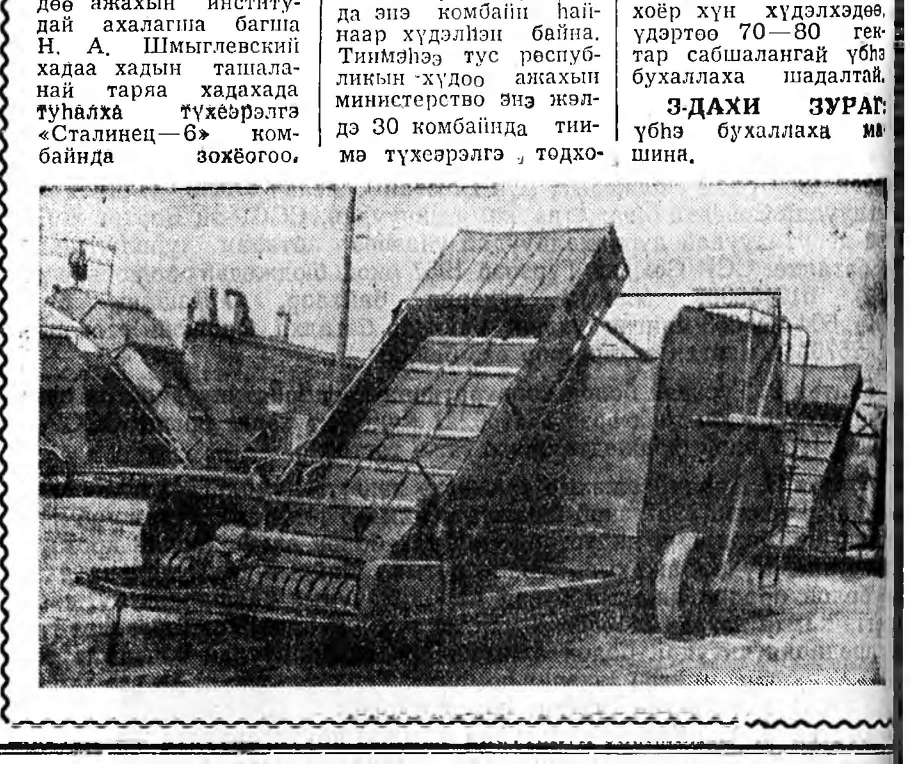
1-ДЭХИ ЗУРАГ: РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ сеялкын хүдэлхыень хаража байна.

Хойто-Осетинскэ хүдөө ажахын институдай ахалагша багша Н. А. Шмыглевский хадаа хадын ташаланай таряа хадахада туһалха түхеэрэлгэ «Сталинец—6» комбайнда зохёогоо. Комбайнай рама хадаа зүүн тээхи моорэйнгөө голһоо 48 сантиметр дээшээ, доошоо болохо аргатай. Иимэһээ тус комбайн 16—17 градус ташаланда һаадгүйгөөр хуряажа шадаха. Хойто-Осетиин АССР-эй хадалиг газарай таряаланда энэ комбайн һайнаар хүдэлһэн байна. Тиимэһээ тус республикын хүдөө ажахын министерство энэ жэлдэ 30 комбайнда тиимэ түхеэрэлгэ тодхохо гэжэ шиидэбэ.

2-ДОХИ ЗУРАГ: Н. А. Шмыглевский шэнэ түхеэрэлгээ шалгажа байна.

Акмолинскын «Казахсельмаш» гэжэ заводойхид шэнэ машина—үбһэ бухаллаха машина бүтээжэ захалаа. Энэ машинада хоёр хүн хүдэлхэдөө, үдэртөө 70—80 гектар сабшалангай үбһэ бухаллаха шадалтай.

3-ДАХИ ЗУРАГ: үбһэ бухаллаха машина.

Хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэе

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Д. ЛУКАНЧЕВ, Түнхэнэй МТС-эй главна агроном

Манай МТС-эй механизаторнууд болон колхозникууд ажахын үнгэрэгшэ жэлые муу бэшэ дүнгүүдтэйгээр үдэшэһэн байна.

Ороо̄һо таряанай ургаса урда жэлэйхиһээ 34 процентээр нэмээ. Хэрбээ 1955 ондо МТС-эй харьяата колхозууд дунда зэргээр гектар бүриһөө 10,5 центнер ургаса хуряаһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ га бүриһөө 14,1 центнер абаа. Манай эндэ таригдадаг гол культура — шэниисын ургаса бүри ехэ байба. Жэшээнь, 1955 ондо шэниисын ургаса дунда зэргээр га бүриһөө 12,9 центнер абтаһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ— 17,8 центнертэ хүрөө.

Манай зарим колхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ үндэр баян ургаса абадаг һайн дүй дүршэлтэй болоо. Жэшээнь, Жуковай нэрэмжэтэ колхоздо тарилгын бүхы талмай дээрэһээ гектар бүриин 16,6 центнер, «Красный пахарь» колхоздо — 15,7 центнер ургаса хуряагдаа. Хрущевой, Жуковай нэрэмжэтэ, «Красный пахарь» колхозуудта гектар бүриһөө 20—21 центнер шэниисын ургаса хуряагдаа.

Хартаабхын, овощиин, тэжээлэй корнеплодуудай, зелёнкын ургаса мүн лэ дээшэлһэн байна.

Хүдөө ажахын культурануудай ургаса болон валова суглуулбариие дээшэлүүлһэнэй ашаар колхозууд гүрэнтэйгөө саг болзор соонь тоосоод, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри үгэһэн байна. Мүн гүрэндэ ехэхэн хэмжээнэй таряан худалдагдажа, колхозууд олзо доходоо арьбадхаа.

МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй, колхозникуудай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлһэнэй, техническэ зэбсэгжэлгын ехэ болоһоной, мүн тракторна паркын бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар түрүүшын эдэ амжалтанууд туйлагдаа.

Газар элдүүрилгын шанар һураггүй һайжараа. Нёдондо жэлэй тарилгада 4 мянган гектар пар бэлэдхэгдэһэн байгаа. Хахалһан пар дээрэ ногооной ургахатай хамта культиватор болон дискэтэй лущильнигаар буртаг ногоон үгы хэгдэнэ. Параа заатагүй хоёрлодогбди. Хабар, газарай гэдэжэ хатахадань пар болон зяб борнойлогдоно. Тарилга хэхын урда тээ культиваци гү, али лущени хэгдэнэ. Культиваци хэһэнэй удаа 2—3 хоноод, тарилга хэгдэнэ. Тарилгын болзор тогтооходоо ямар культурын ямар газарта таригдаһые хараада абтана.

Манай колхозууд тарилгые ехэнхидээ хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар хэдэг байна. Нёдондо жэл таригдаһан ороо̄һото культурануудай 68 процентнь эдэ түрүү аргаар хэгдэһэн юм.

Хартаабха тарилгые квадратно-гнездовой аргаар хэһэнэй ба тэрэнэй харууһые һайжаруулһанай, ряд хоорондын элдүүрилгые механизацилһанай ашаар ургасань дээшэлээ. Зунай сагта 2—3 дахин ряд хоорондын элдүүрилгэ утааша, хүндэлөөшэнь хэгдээ.

Манай колхозууд өөрын үрэһэтэй болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тарилгые бүхыдэнь сортовой үрэһөөр хэһэн байнабди. Нёдондо «Селенгинская», «Диамант» сортын үрэһэнэй гарасые туршажа үзэһэн байнабди. Иимэ сортын үрэһэн үндэр ургаса үгэнэ. 1957 ондо иимэ сортоор ехэхэн талмай дээрэ тарилга хэгдэхэ байна.

Манай эндэ минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэ үшөөл багаар хэрэглэдэг байһаар. Үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэлгэдэ юун һаад ушаруулнаб гэхэдэ, тэрэниие тээхэ, буулгаха, шэрэхэ, тарааха хүдэлмэри механизацилагдаадүй байһаар.

МТС-эй механизаторнууд ороной хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй хандаһан Хандалгые ажалай ехэ дэбжэлт... тэйгээр угтаба. Тэдэнэр хабарай т... рилгые богони болзор соо, һайн ш... нартайгаар хэжэ, баян ургаса аб... хын тулада мүнөөнһөө ехэ бэлэдх... хэнэ. Колхозникууд механизаторнуудтай хамта 1957 ондо тарилгы... бүхы газарай гектар бүриһөө 15... центнер ургаса хуряаха гэжэ ши... дэнхэй. Тиихэдэ гектар бүриһөө 18... центнер шэниисэ, 139 центнер ха... таабха, 194 центнер овощь, сило... хэхэ культурануудые гектар бүри... һөө 133 центнер, тэжээлэй корне... плодуудые—220 центнер хуряаха... хараалагдаба.

Колхозууд эдэ уялгануудаа ам... жалтатайгаар бэелүүлхын тула... таряалан, сабшалан дээрээ 39 мян... ган тонно һаг шэбхэ, 1350 центн... шубуунай аргал, 930 центнер үнэ... гаргаха, 3664 центнер минераль... на үтэгжүүлгэ асарха, үрэһэ хүр... гээ хороор угаажа, нара һалхинд... байлган шанаржуулжа тарил... хэхэ юм.

Ороо̄һото культурануудай ... процентнь хэрээһэлүүлэн, нари... рядтайгаар таригдаха байна. 270... гектар ургасада авиахимическэ про... полко хэгдэхэ, нэмэлтэ тэжээл ору... лагдаха байна.

Колхозуудта поли дээрэ наг шэб... хэ гаргаха, шубуунай аргал, үнэ... суглуулха хүдэлмэри үдэр ерэхэ бү... ри үргэдэнэ. Энэ хүдэлмэри Хруще... вой нэрэмжэтэ, «Красный пахарь» колхозуудта һайнаар ябуулагдаж... байна. Зүгөөр, зарим колхозууд... энэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдан... поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха гра... фик дүүргэгдэнэгүй. Буденны... XVII партсъездын нэрэмжэтэ кол... хозуудта энэ хүдэлмэри илангая... муугаар ябуулагдана.

МТС-эй механизаторнууд кол... хозникуудтай хамта эбтэй эстэйгээ... ажаллажа, КПСС-эй XX съезды... табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэд... өөһэдынгөө хубитые оруулалсахы... түлөө бүхы хүсэеэрээ оролдон ажал... лана.

Республикын түрүү һаалишадта алдар соло!

56—1957 оной ажахын жэлэй түрүүшын дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 350 литрһээ дээшэ һү һааһан түрүү колхозууд

Колхозууд	Аймағууд	Колхозой түрүүлэгшэнэр	Һаагдаһан һүн: Үнеэн бүриһөө (литрээр)	Һаагдаһан һүн: Эдлүүриин газарай 100 га бүридэ (центнерээр)
...овой нэр.	Сэлэнгын	Минаев Г. В.	559	27,6
...ковой нэр.	Иволгын	Бурков С. Н.	519	23,9
...инай нэр.	Тарбагатайн	Леонов М. Ф.	462	19,3
...унизм»	Мухаршэбэрэй	Ерофеев Я. Е.	440	9,6
...партсъездын»	Сэлэнгын	Батышев И. П.	435	12,0
...овой нэр.	Прибайкальска	Воронов В. П.	432	20,9
...гард»	Тарбагатайн	Дубинин Н. Д.	430	11,0
...ковой нэр.	Сэлэнгын	Цыдыпов С. Д.	420	5,2
...евой нэр.	Прибайкальска	Соколов Я. П.	416	23,5
...инай нэр.	Иволгын	Круглов М. Д.	388	15,2
...иловай нэр.	Кударын	Ильин А. П.	388	11,0
...най нэр.	Прибайкальска	Агафонов П. К.	378	17,2
...Марта»	Иволгын	Мищенко М. Ф.	375	23,2
...ь Ленина»	Мухаршэбэрэй	Иванов Г. И.	375	6,2
...ит»	Тарбагатайн	Михайлов Г. И.	372	13,1
...ай нэр.	Тарбагатайн	Рыбаков Н. Н.	365	12,6
...анай нэр.	Сэлэнгын	Очиров Д. Д.	357	11,0
...ты Ильича»	Прибайкальска	Вильмов М. Н.	351	17,8
...евой нэр.	Кабанскын	Залуцкий	350	19,2
...ковой нэр.	Яруунын	Цыдыпов Б. Ц.	350	48,

Энэ үе соо үүлтэртэ үнеэн бүриһөө 800 литрһээ дээшэ һү һааһан һаалишад

...нов Б. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 1255
...това Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 1085
...нова Н. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 1034
...лова Ц. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 1033
...унова Я. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 972
...ева Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 969
...жапова Н. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 949
...терова Д. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 896
...нова Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 891
...лонова Д. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 858
...цыренова А. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 856
...терова Д. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 852
...уева Н. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 833
...нова Р. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 800
...ева В. Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 788
...цова А. Сэлэнгын аймагай «18 партсъездын» нэрэмжэтэ колхоз 784
...а Л. Н. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз 776
...аева М. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 775
...туева Ц. Б. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз 758
...еев Ц. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 755
...оева В. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 744
...ева С. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 736
...тьева Р. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 729
...ева Д. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 706
...ыкова Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 694
...коева Г. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 668
...нова П. Ж. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз 655
...ева Л. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 639

...үе соо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 500 литрһээ дээшэ һү һааһан һаалишад

...рова М. М. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 798
...гунова Д. Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз 745
...пова Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 730
...ина Т. И. Мухаршэбэрэй аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 718
...шева В. В. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 711
...мова А. И. Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхоз 698
...илова Ц. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 682
...ова А. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 663
...ных Д. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 655
...ьянова А. М. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 644
...ханцова В. С. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 633
...ных В. А. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 620
...итуева Т. В. Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 615
...аева Ц. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 613
...жапова Д. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 603
...гинеева Е. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 594
...нарева Е. Ф. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 590
...ных И. А. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 587
...ева В. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 584
...лаев А. Г. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 582
...енщикова К. Е. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 574
...имова В. Э. Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 573
...аханцова В. Б. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 570
...ова А. П. Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 586
...еева М. Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз 565
...ова Е. В. Тарбагатайн аймагай «Авангард» колхоз 565
Челночкова Н. И. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 563
Мергинев М. А. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 560
Бельская М. Ф. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 560
Шоонова Ц. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 559
Федорова М. Ф. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 558
Гармаева Д. Бичурын аймагай «Коммунизм» колхоз 556
Доржиева Д. Бичурын аймагай «Коммунизм» колхоз 553
Кузнецова Е. А. Тарбагатайн аймагай «Авангард» колхоз 553
Шурыгина А. И. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 553
Русина Е. А. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 552
Мункуева Б. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 552
Житихина З. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 552
Хабитуева Д. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 549
Курдюнова А. В. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 549
Барышникова М. М. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 538
Цыбенова Ц. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 536
Серебренникова В. Д. Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз 535
Замбалаева Х. Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 535
Цыбикжапов Ц. Бичурын аймагай «Коммунизм колхоз 532
Серебренникова В. И. Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз 532
Ешинимаева Д. Хоринн аймагай «Улаан Одон» колхоз 531
Доржиева Ц. Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 531
Цыренешеева М. Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 531
Заиграева У. С. Тарбагатайн аймагай «Гигант» колхоз 531
Власевская В. В. Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз 530
Белозерова З. В. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 528
Загузина Л. Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз 527
Юн-Тян В. Ф. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 527
Леонова А. Т. Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 526
Цыбденова С. Д. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз 523
Цыбиндоржиева Б. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 523
Бадмаева Н. Ж. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз 521
Федорова А. Ф. Тарбагатайн аймагай «Авангард» колхоз 517
Калашникова М. К. Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 516
Радикальцева Д. Е. Тарбагатайн аймагай «Гигант» колхоз 514
Абдулина Е. Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз 514
Власова Л. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 511
Балданова Н. Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз 510
Дашинимаева Я. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 510
Братенкова А. А. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 510
Иванова А. З. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 509
Петрова А. И. Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 509
Нимаева О. Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхоз 505
Петрова М. Г. Прибайкальска аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 504
Помулева Н. М. Прибайкальска аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 503
Ковалева Н. А. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 500

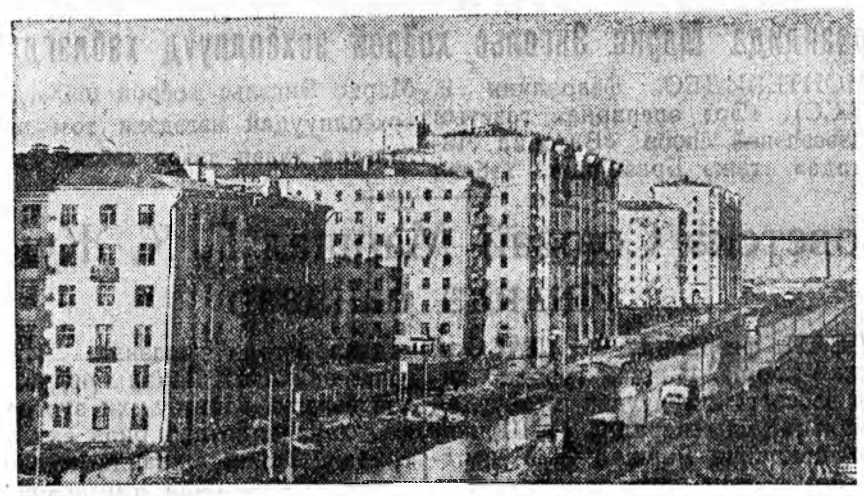
Доро дурсагдаһан МТС-үүдэй харьяата колхозуудта 1956—1957 оной ажахын жэлэй түрүүшын дүрбэ һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 300 литрһээ дээшэ һүн һаагдаа

МТС-үүд	Директорнуудынь	Һаагдаһан һүн: Үнеэн бүриһөө (литрээр)	Һаагдаһан һүн: Эдлүүриин газарай 100 га бүридэ (центнерээр)
Сүхын	Ибрагимов Э. И.	364	4,9
Сэлэнгын	Кузьмин А. Б.	360	8,2
Итанцын	Бурлаков Г. Ф.	355	18,9
Ехэ-Куналейн	Юринский Е. С.	343	11,8
Тарбагатайн	Тантлевский А. А.	328	9,2
Иволгын	Ильков И. В.	310	11,3
Гашейн	Перевалов К. А.	307	5,6

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнгэрэгшэ 4 һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 519 литр һү һаажа, республикын колхозуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой комсомольско фермын һаалишад.

А. Бадаевай фото.

Нютагай Соведүүдтэ энээнэй урда тээ һунгалтын болоһонһоо хойшо оройдоол хоёр жэл үнгэрөө. Гэбэшье, энээхэнбогони саг соо Москвагай хэдэн районууд узэгдөөгүйгөөр хубилһан байна. Ленинградска райондо гэр байрын хэдэн шэнэ кварталнууд бии болоо. Тиигэжэ нэгэдэхи, хоёрдохи Хорошевско үйлсэнүүд бии болобо.

1-дэхи Хорошевско үйлсэ гэдэг—үргэн дардам зам юм. Энээнэй хажуугаар олон дабхар гоё һайхан гэрнүүд жэрылдэнэ. Эдээнэй нэгэдэхи дабхартань эдеэ хоолой болон эд бараанай магазинууд, хүүгэдэй садууд, яслинууд байгуулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1-дэхи Хорошевско үйлсэдэ баригдаһан байрын шэнэ гэрнүүд харагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Хориин дунда һургуулиин 150 жэлэй ойдо зорюулагдаба

Эрдэмэй гуламта

Хотироохон Үдын хойморто
Холоһоо хойшо тогтоһон,
Хойтохон Хоридоо суурхаһан,
Хотон зондоо алдаршаһан
Хориимнай дунда һургуули.
Зуун табин жэл лэ,
Зургаа таба бэшэ лэ,
Энэ сагай турша соо
Эрдэмэй гуламта бадарнал.
Эрдэмтэн, инженер, эмшэнэр
Эндэһээ һуури абанал.
Альган дээрээ бүүбэйлжэ,
Арай долоо хүргэһэн
Аба, эжын «тангилые»
Аа — Б-ээһээ захалжа,
Арбан жэлдэ хүмүүжүүлнэл.
Үдэрэй хоногой үнгэрхэ,
Үхид, хүбүүдэй хүгжэхэ
Үдэ голой урдаһаншаг.
Арбан жэлэй үнгэрхэ,
Арад зоной хүгжэхэ
Анаа голой урдаһаншаг.
Арай долоо наһатангууд,
Аба, эжын «тангилнууд»
Арбан жэлэй туршада
Арбан долоо гүйсэжэ,
Аттестат абан дэбжэнэ.
Түр сагай үнгэрхэ,
Түмэн зоной хүгжэхэ
Түргэн уһанай урдаһаншаг.
Он жэлэй үнгэрхэ,
Олон хүүгэдэй хүгжэхэ
Уһа мүрэнэй урдаһаншаг.
Ажал эрдэмэй жэгүүртэй,
Арад зондоо алдартай
Агроном, техник солотон
Алха балтаяа барина,
Ажалдаа урагшаа дабхина!
Зуун табин жэл лэ,
Зургаа таба бэшэ лэ,
Залуу үе хүүгэднай
Залгаа залгаа дабшахал,
Жаргалта коммунизм байдалай
Зам саашань бадараахал.

Хориин һургуулида һуража гарагшадай нэгэн
Дулма ДОНДОКОВА.

Культурын таһагайхид зэмэтэй

Ажалшадай культурна эрилтые саг соонь хангадаг болохын тула Баргажанай аймагта эды тэды юумэн хэгдэжэ байнхай.

Баянголдохи Культурын байшанда (даагшань нүхэр Баторов) гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулагдадаг болоожо байна. Шэнэ, һонирхолтой кинокартинанууд, концерт харуулагдадаг, хатар наадан эмхидхэгдэдэг. Мүн дуу, зүжэгэй кружогууд хүдэлмэрилдэг. Уужам һаруул уншалгын зал соонь шэнэ газетэнүүд, журналнууд, номууд хододоо байдаг юм.

Ажалшадта зорюулжа үе үе лекци, элидхэл уншагдадаг болонхой. Лекцинүүдые бултанда ойлгосотой, һонирхолтой, удха түгэлдэр болгохын тула лекторинуудай нэгэдэл (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Семенов) горьтой хүдэлмэри хэнэ.

Гэбэшье, аймагай олонхи хүдөөгэй клубууд, библиотекэнүүд үшөөл хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ гэхээр. Жэшээнь, Урогой клубта (даагшань нүхэр Зверькова) соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ажалшадай дунда ябуулагданагүй, тодорхой түсэб табигданагүй. Клубайнь дэргэдэ дуу, зүжэгэй кружогууд эмхидхэгдээдүй байһаар.

Тэрэшэлэн Уланай хүдөөгэй клуб (даагшань нүхэр Эрдынеев) иимэрхүү байдалтай: концерт, наадан эмхидхэгдэнэгүй. Клуб соонь тэсэшэгүй хүйтэн, досоохи хэрэгсэлнүүдынь хуушаршанхай, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдынь үнинэй шэнэлэгдээгүй.

Культурын эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха оролдолго гарганагүй. Харин хүнүүдтэ ехээр муушалуулангүй, ажаллаһан хэбэртэй болоод, мүнгэ салингаа абаад лэ байбал хүрөө гэжэ тэдэ нүхэд ойлгодог гээшэ ха. Эдэ нүхэдүүд дааһан ажалдаа дуратайгаар, эдэбхитэй оролдосотойгоор хандажа хүдэлмэрилөө һаа, клуб болон библиотекэнүүдээ культурын бодото гуламта болгохо аргатай, шадабаритай байһаниинь дамжаггүй.

Колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинуудай зарим секретарьнууд культурын асуудалда һанаагаа табинагүй. Клуб, культбаза болон библиотекые даагшанарай ажал һайжаруулхын тулада зохихо хэмжээ абанагүй, тэдэндэ тодорхой туһаламжа үзүүлнэгүй.

Культурын эмхи зургаануудые мэргэжэл һайнтай кадрнуудаар хангаха хэрэгтэ анхарал табигданагүй. Тиимэһээ клуб, библиотекые даагшанар үе үе болоод лэ һэлгэгдэжэ байдаг. Аймагай культурын таһагайхид (даагшань нүхэр Малыгина) энээндэ ехэ зэмэтэй.

М. Гроссман.

КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөнэй 1957 оной январь һарын дүнгүүдээр дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай

1957 оной январь һарада һү ехээр һаахын түлөө аймагууд, МТС-үүд болон колхозуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, һү ехээр һааһан доро дурсагдагша аймагууд, МТС-үүд болон колхозуудта дамжуулгын Улаан туг барюулха гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоогоо:

НЭГЭДЭХИ ЗОНООР:

Бичурын аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь В. Г. Большаков, аймгүйсэдкомэй түрүүлэгшэ В. А. ...ьянов). Бичурынхидтэ орходоо һү багаар һааһан Тарбагатайн аймагһаа абаад, январь һара соо нёдондонойхиһоо 2,5 ехэ гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 98 килограмм һү һааһан Бичурын аймагта энэ туг барюулагдаба.

Январь һарада һү һаалгаяа нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ...а үлүүгээр дээшэлүүлжэ, үнеэн бүриһөө ехэ һү һааһан **Кяхтын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн** аймагуудай һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдээ.

Кяхтын аймагай Погранична МТС-тэ (директорынь С. О. Еланов, КПСС-эй айкомой МТС-эй зонодохи секретарь Г. Н. Непомнящих, главна зоотехнигынь С. С. Артамонов). Январь һарада бага һү һааһан Ехэ-Куналейн МТС-һээ абаад, энэ һарада нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 2,9 дахинаар дээшэлүүлжэ, үнеэн бүриһөө 104 килограмм һү һааһан энэ МТС-тэ туг барюулагдаба.

Үнгэрэгшэ жэлэй январь һарынхида орходоо 2,5 дахин ехэ һү һааһан **Гашейн МТС-эй,** 2,7 ехэ һү һааһан **Охин-Булагай МТС-эй,** 2,4 дахин ехэ һү һааһан **Тарбагатайн МТС-эй,** 2,4 дахин ехэ һү һааһан **Саянтын МТС-эй,** 2,2 ехэ һү һааһан **Ехэ-Куналейн МТС-эй** һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдээ.

Иволгын аймагай «Третья пятилетка» колхоздо (түрүүлэгшэнь П. А. Горбунов, парторганизациинь секретарь А. Н. Нигулимов, зоотехнигынь Г. А. Мальцев). Энэ колхоздо орходоо январь соо бага һү һааһан Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозһоо абаад, январь һарада нёдондонойхидо орходоо 4 дахин ехэ, үнеэн бүриһөө 129 килограмм һү һааһан «Третья пятилетка» колхоздо туг барюулагдаа.

Нёдондоной январь һарада орходоо һү һаалгаяа хоёр-гурба дахин дээшэлүүлжэ, үнеэн бүридэ ехэ һү һааһан Тарбагатайн аймагай **Калининай, Молотовой** нэрэмжэтэ, **«Искра»,** Кударын аймагай **Ворошиловай** нэрэмжэтэ, Бичурын аймагай **Молотовой, Сталинай** (Ново-Сретенскэ), **Маленковой** нэрэмжэтэ, Кяхтын аймагай **Ульяновай, Калининай** нэрэмжэтэ, Сэлэнгын аймагай **Маленковой, Кагановичын, Молотовой** нэрэмжэтэ колхозуудай һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдэбэ.

ХОЁРДОХИ ЗОНООР:

Зэдын аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь А. В. Желтый, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ О. А. Борисов). Зэдынхидтэ орходоо январьда бага һү һааһан Курумканай аймагһаа абаад, январьда нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 2,1 дахин дээшэлүүлжэ, үнеэн бүриһөө 93 килограмм һү һааһан Зэдын аймагта туг барюулагдаа.

Январьда нёдондонойхидо орходоо 2 дахин ехэ һү һааһан **Курумканай** аймагай һайн хүдэлмэри мүн лэ тэмдэглэгдэбэ.

Цагаан-Усанай МТС-тэ (директорынь В. М. Биртанов, партиин Зэдын айкомой МТС-эй зонодохи секретарь Х. Х. Хандуев, главна зоотехнигынь И. В. Харжеев) түрүүн абаһан Улаан тугынь үлөөгдөө. Энэ МТС январьда нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 2,7 дахин дээшэлүүлжэ, үнеэн бүридэ 98 килограмм һү һаагаа.

Январь соо нёдондонойхидо орходоо 2 дахин ехэ һү һааһан Курумканай аймагай **Баргажанай МТС-эй** һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдэбэ.

Заиграйн аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Д. Н. Овчинников, парторганизациинь секретарь А. Г. Спиридонов, зоотехнигынь А. В. Бакман). Энэ колхоздо орходоо январьда бага һү һааһан Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозһоо абаад, январьда нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 4 дахин дээшэлүүлжэ, үнеэн бүридэ 101 килограмм һү һааһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо туг үгтөө.

Нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа 2—2,5 дахин дээшэлүүлжэ, үнеэн бүридэ ехэ һү һааһан Зэдын аймагай **Сталинай** (Борьёо), Заиграйн аймагай **«Красный опытник»,** Курумканай аймагай **Хрущевой** нэрэмжэтэ, Ториин аймагай **«Заветы Ильича»** колхозуудай һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдэбэ.

Шиидхэгдэхээр болоһон асуудал

Адуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табиха

Манай республикын зарим колхозууд, машинно-тракторна станцинууд адуу үсхэбэрилхэдэ ашаг багатай гээд, һүүлэй үедэ тэдэнээ ехээр хороожо захалһан байна. Иишэ тиишэнь худалдахаһаа эхилээд, олоор үүсэлхэ хүрэтэрөө гамгүйгөөр гаргашалһан баримтанууд бии. Энээнһээ шалтагаалан ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ республикын олон аймагуудай адуу моридой тоо ехээр хороо. Илангаяа Хориин, Закаменай, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Кяхтын, Мухаршэбэрэй болон бусад зарим аймагуудта тиимэ ушар тохёолдоһон байгаа. Тэрээниие болюулха ямаршье хэмжээн абтанагүй.

1955—56 онуудай ажахын жэлдэ республика дотор 100 гүүн бүриһөө миил 39 унаган абтаһан байна. Баргажанай аймагта 100 гүүн бүриһөө 21 унаган, Сэлэнгын аймагта —27 унаган, Кударын аймагта —19 унаган абтаһан байха юм. Энэ баримтаһаа харахада, дурсагдаһан аймагуудай колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд малажалай энэ һалбариие хэрэгсээхэеэ болишоһон байна.

Адуу морид гээшэмнай малажал эрхилдэг бурят зоной ажахыдаа хэрэглэдэг шухала унаа байһан юм. Мүнөө, хүдөө ажахын гол һалбаринууд оньһожоруулагдажа, машина техникын ехээр элбэгжэн дэлгэрээдшье байхада, морин унаа огтолон хэрэггүй болоо гэхын аргагүй. Колхозуудай үйлэдбэридэ морёор хэхэ хүдэлмэри горьтой байһаар. Гэбэшье, морин унаае хэрэглэхэеэ болижо, машинаар лэ бүхы юумэеэ хэхэ гэжэ оролдодог заншал бии болонхой. Шабааһа шэбхээ хорой хото сооһоо гаргаад, машинаар зөөжэ поли дээрээ тарааха, үбһэ солоомоёошье бараниинь трактораар асарха һэмди гэдэг ушарнууд Кударын, Кяхтын, Мухаршэбэрэй ба бусад аймагуудта үзэгдэнэ. Малажалда трактор, машина хэрэглэхэгүй һэмди гэгдэнэгүй, зүгһөөр мори унаагаа таараха газартань хэрэглэхэ шухала гэжэ һанагдана. Морёор хэхэ хүдэлмэри үшөөл бии байһаар, байхашье. Тиимэһээ, гар үзүүрэй элдэб хүдэлмэри хэхэ, хэрэгээ бүтээхэ һайн моридтой байхын тула адуун һүрэгөө арьбадхан үсхэхэ хэрэгтэй бшуу.

Адуун һүрэгые үсхэбэрилхэдэ аргагүй бэрхэтэйшье бэшэ юм. Үбһэ тэжээлшье ехээр гаргашалагдадаггүй, манай эндэхи адуун һүрэг ехэнхидээ бэлшэжэ ондо ородог бшуу. Тэрээнһээ гадна, гүүнэй һүниинь хүнэй бэедэ туһатай, тон шухала зүйл — сэгээ (кумыс) болодог. Адуун һүрэгнай юрэнхыдөө колхозой ажахыда айхабтар шухала хэрэгтэй һалбари болоно.

Тиимэһээ, колхозуудай правленинүүд энэ һалбаряа хүгжөөхын тулада зохихо хэмжээ абаха уялгатай.

Бразилида Маркс Энгельс хоёрой зохёолнууд хэблэгдэбэ

МОНТЕВИДЕО, февралиин 9. (ТАСС). «Зоз операриа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Витория Лимитада» гэжэ Бразилиин хэблэл Маркс Энгельс хоёрой шэлэгдэмэл зохёолнуудай нэгэдэхи том португальска хэлэн дээрэ хэблэн гаргаа.

Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков Индидэ байһаар

ДЕЛИ, февралиин 9. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Индиин гурбан янзын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабуудай начальнигууд генерал С. М. Шринагеш, авиациин маршал С. Мукерджи болон вице-адмирал Карлейль гэгшэд Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуковай хүндэлэлдэ үсэгэлдэр уулзалга хээ. Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков, Индидэ байдаг СССР-эй посол М. А. Меньшиков, генерал-полковник Н. О. Павловский, вице-адмирал И. Д. Елисеев, генерал-лейтенантнууд Л. М. Китаев, Н. П. Дагаев болон Маршалтай ябалсаһан бусад хүнүүд уулзалганда байлсаа.

Генерал-лейтенант Чоудхури, авиациин вице-маршал А. М. Энджинир, генерал-майорнууд М. С. Вадалиа, Даулат Сингх, Бахадур Сингх, П. Ч. Банерджи, Р. Н. Нехра, Харкират Сингх, Б. М. Рао болон Индиин армиин, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй болон далайн-сэрэгэй флодой ахалагша офицернүүд Индиин талаһаа уулзалганда байлсаа.

Маршал Г. К. Жуковай хүндэлэлдэ генерал Шринагеш духаряа баряа.

Манай алдарта айлшан Г. К. Жуковые, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые амаршалха зол намда тудаба. Маршал Жуков хадаа манай үеын элитэ ехэ сэрэгшэ гэжэ таанар бүгэдэ мэдэнэт. Индидэ ерээд байхадаа, манай хүнүүдые болон сэрэгэй зарим эмхи зургаануудые хараһандатнай бидэ ехэ баяртайбди. Танай манайда айлшалан ерэһэндэтнай, бидэ омогорхонобди. Индеэр ябаад ошоһонойтнай һүүлээр манай агуухэ хоёр оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хани барисаан улам бэхижэхэ гэжэ найданабди.

Маршал Г. К. Жуков харюугай үгэ хэлээ.

Намда, мүн минии нүхэдтэ халуун үгэнүүдые хэлэһэндэтнай таанад, генералнууд болон офицернүүдые, үнэн зүрхэнһөө амаршалхыем зүбшөөгыт. Мүн энэ баяраар дашарамдуулан, бүхы советскэ арадай болон зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнь зүгһөө амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Советскэ Союз болон Индиин арадуудай хани барисаанай түлөө духаряа үргэнэб.

Үнэн зүрхэнэй хани барисаанай оршон байдалда уулзалган үнгэрөө.

ДЕЛИ, февралиин 9. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков мүнөөдэр Индиин премьер-министр Джавахарлал Нерутэй уулзажа, час хахад тухай хөөрэлдэбэ.

Ябахынгаа урда Г. К. Жуков Джавахарлал Нерудэ бэлэг баряа.

Иранай газетэнүүдэй мэдээсэл тушаа

Каспиин далайн Иранда хабаатай хахадта, далайн оёорто Советскэ Союз нефть малтан абажа эхилбэ гэжэ һүүлэй үедэ Иранай хэдэн газетэнүүд мэдээсэһэн байна.

Иимэ мэдээсэл ямаршье үндэһэгүйгөөр хэгдэһэн дээрэһээ, худал хуурмаг байна гэжэ СССР-эй нефтяной промышленностиин министерствынхид ТАСС-эй корреспондентдэ мэдүүлээ. Иранда хабаатай уһан соо Советскэ Союз геолого-шэнжэлэлгын ямаршье хүдэлмэри хэдэггүй, тэндэһээ ямаршье нефть малтан абаагүй.

Эйзенхауэр Макмиллан хоёр хэлсээ хэхээ байна

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 9. (ТАСС). Англи Америка хоёрой харилсаае зүбшэн хэлсэхын тулада США-гэй президент Эйзенхауэр мартын 21-дэ Англиин премьер-министр Макмиллантай уулзахань гэжэ Америкын агентствонууд болон хэблэл мэдээсэнэ. Тэдэнэр Бермудска арал дээрэ уулзаха. Бермудска аралда ошохынгоо урда тээ Эйзенхауэр Франциин премьер-министр Ги Моллетэй Вашингтондо уулзажа «магадгүй» гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Кипртэ тогтоһон байдал тушаа

ЛОНДОН, февралиин 9. (ТАСС). Аралай зондо бэеэ даанхай байха эрхэ олгохо тухай эрилтые дэмжэһэн забастовко үсэгэлдэр Кипрын томо томо городуудта эхилбэ. Пафос (Кипрын баруун урда тала), Лимасол (Кипрын тон томо порт) городуудта бүхы зон забастовкодо хабаадана гэжэ Англиин хэблэл мэдээсэнэ: промышленна предприятинууд хүдэлнэгүй, магазинууд хаалтатай, городской транспорт ябахаяа болинхой, үйлсэдэ хүн үгы —хон жэн.

Ондоо мэдээсэлнүүдэй ёһоор, аралай гол город Никозидо болон Ларнаку городто мүн лэ забастовко соносхогдоо. Акротири болон Эпископи (Лимасолой хажууда) гэжэ Англиин сэрэгэй базануудта хүдэлдэг хэдэн мянган киприот хүдэлмэришэд забастовкодо хабаадалсана.

М. Хорти үхэбэ

ПАРИЖ, февралиин 9. (ТАСС). Урдань Венгриин фашистска засаг баригша байһан Миклош Хорти мүнөөдэр Лиссабондо үхөө гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ.

Манай республикын һонин

Хурьгад шэнэ аргаар түлжүүлэгдэнэ

Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо хонинной арба гаран отара тоологдоно. Тэдэнэй дунда 1-дэхи отара (даагшань Дулма Гармаева) түрүүлжэ ябана. Эндэхи 4 хонишон бүхэн 150 эхэ хонидые даажа абанхай. Мүнөө хонишон бүхэн 50 хурьга абаад байна. Эдэ хурьгадынь булта шадал һайнтай, кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэнэ.

Республикын түрүү малшадай хандалгада харюу болгон, тэдэнэр хонидоо бултыень хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, хонин бүриһөө нэгэ хурьга абаха, 2,3 килограмм нооһо хайшалха уялга абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна.

С. Цыбиков.

Спортивна хронико

✪Хоккей. Хүдөөгэй командануудай дундаһаа хоккейгээр түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн захалба. Мүрысөөндэ Байкало-Кударын, Прибайкальска, Хориин, Хэжэнгын, Заиграйн, Ториин, Закаменай аймагуудай спортивна команданууд хабаадалсана.

Түрүүшын уулзалга Байкало-Кударын аймагай центр Кудара тосхондо үнгэргэгдэбэ. Эндэ елүүрэй ээзд Прибайкальска аймагайхидтай мүрысөөд 9:1 тоотойгоор айлшадаа шүүгээ.

✪Шатар. «Буревестник» гэжэ спортивна һайндуранай обществын Бурят-Монголой Совет шатараар команданууд хоорондын мүрысөө үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри батална. Мүрысөөндэ профсоюзай обкомуудай 9 команда наадаха. Түрүүшын хоёр уулзалгада хэлхеэ холбоошод автотранспортынхидтай, коммунальна ажахын шатаршад аэропортынхидтай наадаа. Теэд хэлхеэ холбоошодой, аэропортын команданууд илалта туйлаа.

✪Сана. Мүнөө санашадай мүрысөөн хаа хаанагүй болоожо байна. Һаяхан Тарбагатайн аймагта болоһон профсоюзна-комсомольско кроссто (10 километрын урилдаанда) промкомбинадай хүдэлмэришэн Черниковский шалгараа. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Тарбагатайн дунда һургуулиин багша Емельянова бараниенъ ахин гараа.

Санаар Байкало-Кударын аймагта болоһон мүрысөөндэ 287 санашад хабаадалсаа. Эрэшүүлэй дундаһаа Бусовиков, Вторушин, Нахвальных гэгшэд, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Тугарина, Конева, Дружинина гэгшэд түрүүлэн ерээ.

✪Городок городто. Энэ жэлдэ болоһон санашадай мүрысөөндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ олон хүн —432 спортсмен хабаадалсаба. Тэдэнэй дундаһаа Норбоев (8-дахи һургуули), Тушкарев (Холтосон), Таханов, Балабанов (7-дохи һургуули) гэгшэд 2-дохи разрядай спортивна нормые дүүргээ.

Радистнууд-операторнуудые бэлдэнэ

Владимир Александрович Зосин ДОСААФ-эй республиканска радиоклубта 9-дэхи жэлээ ажаллажа байна. Нүхэр Зосин эндэ олон жэлэй туршада хүдэлмэрилхэ зуураа хэдэн зуун радистнууд-операторнуудые бэлдэжэ гаргаһан байха юм. Владимир Александровичын бэлдэжэ гаргаһан радистнууд республикын хэлхеэ холбооной эмхи зургаанууд бүхэндэ шахуу мүнөө һайнаар хүдэлмэрилжэ байдаг.

Эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор энэ эдэбхитэй нүхэрэй радиоклубтаа ажаллажа байхыень харахат. Нүхэр Зосин өөрынгөө үнэн сэхэ ажалаар олоной дунда хүндэтэй болонхой. Һаяхан СССР-эй ДОСААФ-эй ЦК-гэй Президиум тэрэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, «Эдэбхитэй ажалай түлөө» гэһэн ДОСААФ-эй бүлгэмэй значок тэрээндэ барюулба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. А. Зосин хэшээл үнгэргэжэ байна.

А. Кривогорницынагай фото-текст.

Шатарай мүрысөөн

Шатараар Хэжэнгын аймагай центрын түрүү шатаршадые элирүүлхын түлөө түрнир болобо. Арбан шатаршадай үсэл шангаар тэмсэһэнэй һүүлдэ абажа болохо 9 очкоһоо 8,5 очко абаһан Галданов нэгэдэхи, Панов, Дансаранов тус бүридөө 7—7 очко абажа, хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлбэд.

Удаань энэ мүрысөөндэ шалгарһан 5 шатаршад, мүн колхозуудһаа ерэһэн 7 шатаршад сугларжа, энэ жэлэй аймагай чемпионой нэрэзэргын түлөө наадабад.

Абажа болохо 12 очкоһоо 10,5 очко абаһан нэгэдэхи разрядай шатаршан Александр Попов чемпионой нэрэзэргэтэй болоо. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, республикын хүдөөгэй шатаршадай турнирта хабаадаһан хуушанай шатаршан Жимбэжамсо Дугаров 9,5 очко абажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Нүхэр Дугаров шатараар хоёрдохи разрядтай болоһон юм. Гурбадахи, дүрбэдэхи һуури эзэлһэн Гомбожап Жанчиков, Н. Галданов хоёр 9—9 очкотой болоо.

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн А. Поповто физкультура ба спортын аймагай комитедэй дамжуулгын кубок, грамота болон үнэтэ бэлэг барюулагдаба. Хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлэгшэдтэ грамота, бэлэг үгтөө.

Г. Батомункуев.

Улаан залаата шубуун

(Натуралистын тэмдэглэл)

Улаан залаата гэжэ багахан борьболоонууд мүнөө Кяхтын аймагта хэзээ хэзээнэйхиһээ олооороо үбэлжэжэ байна. Энэ шубууханууд 700—800-раа һүрэг болоод, тала дайдаар тэжээл бэдэрэн ниидэжэ байдаг. Эдэ шубууханууд борьболоогой аймагта хабаададаг юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Кяхтын аймагта шиг нойтон элбэг орожо, үбһэ ногоон һайнаар ургаа һэн. Тиимэһээ энэ жэжэхэн шубуухануудай эдихэ хоол энэ жэлдэ Кяхтада элбэг байба ха.

Улаан залаата шубууд Кяхтада иимэ олоороо 1936 ондо үбэлжэһэн юм.

Л. Жуков.

Электрын гал яларб

Иволгын аймагай Кировэй рэмжэтэ колхозой колхозни һунгуулиин урда тээ һайн абаба. Колхозой бууса Харг тосхондо ажаһуудаг колхозни дай гэрнүүдээр, үйлэдбэриин, шэлэн малай байрануудаар чын лампочканууд яларба.

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз э роэнергие городһоо абадаг б Электричество оруулхын тула гоһоо дамжуулгын тусхай лин тагдаһан юм. Һаяхан болоож гэрһэн хамтынгаа суглаан колхознигууд электричествын лламжаар малажалдахи, мүн ехэтэй бусадшье хүдэлмэрину оньһожоруулха гэжэ шиидэбэ. түрүүн колхозой үүлтэртэ фермэ дээрэ уһа бүлэжэ абаха сос тодхогдохо, үнеэ һаалга, лалга оньһожоруулагдахаар ха лагдаа.

Д. Дугар

Болоһон ушар

Жаяг заршамгүй жолоод

ПВЗ-гэй Забольнична үйл ябаһан гражданка С. гэгшые ху такси машина дайража унагаа зогсонгүй ябашаһан байгаа. ушарые хараһан П. М. Петр милицидэ иигэжэ дуулгаһан «Час соо 60—70 километр түр ябаһан такси машина нэгэ эхэнэ дайража унагаагаад, зогсо ошоо».

Милициин хүдэлмэрилэгшэд черявенко, Карпов, Безвикон Железнодорожно районой проку Шитов гэгшэд эхэнэрэй дайруул газарта тэрэ дары ошоходоо юу элирүүлжэ шадаагүй һэн. «Эх рые дайраһан машинын номер 7 жэ тоонһоо эхилнэ, бэшэ то обёоржо хараагүйб» гэжэ мүн ушарые хараһан Л. И. Веревк милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ дээсэһэн юм. Ехээр гэмтэжэ, лезнодорожно больницада аса даһан С. гэгшэ мэдээ орохо шье, юушье хэлэжэ шадаха байба.

Зэмэтэй жолоодогшые элир хын тула милициин хүдэлмэри шэд автомашинын хэдэ хэдэн г жуудаар, ябажа, хүнгэн автома нануудые шэнжэлэн хараһан гаа. АТК-5 гэжэ таксо-мото паркын гараждахи «М-20 79- номертой нэгэ машинада онсо харал хандуулагдаһан юм. Тэрэ шиные ехэ наринаар шэнжэлэн хэдэ, баруун мөөрһөөнь эхэнэр нэй үһэн, богонихон ногоон олдоо. Тэрэшэлэн баруун дээрэхи далинь хумиранхай ба. Жолоодогшо Леонов М Иванович машинаараа һогтуу гүйлгэжэ, тэрэ эхэнэрые дайру гэжэ тодорхойлогдоо.

М. И. Леонов зэмээ дал хые оролдобошье, мэдэрхэ ба болоо һэн. Энэ жолоодогшо хуул харюусалгада хабаадуулагдаха

Конкурсда ерэһэн рассказуудһаа

Түрүүшын алхам

I

Дулмын орожо ерэхэдэ хамта байдаг басагадынь:—Бэшэг ерээ..... дуу дуула, дуу дуула,—гэлдэн тэрэниие шууяатайгаар угтаба.

— Нютагайш хүбүүнһээ. Һонихон бэшэг даа,—дуу дуулаагүйдэш үгэхэгүйб,—гээд Галя ара нюрганһаа хүхэхэн конверттэй бэшэг гаргажа, Дулмын нюурые дайруулан һагад һарбайгаад, дахин хойноо далдалжархиба. Басагад танцада ошохоёо байһан хэбэртэй, олонхинь шэнэ хубсаһа, модельнэ туфли үмдэнхэй. Стол дээрэ утюг, кофто, хоёр-гурбан косынка эреэлэн харагдана.

Дулма дуулахын орондо хоёр гурба дахин пол дэбхэрэн хүнгэхэнөөр хатараад бэшэгээ абаба.

Галяһаа нюужа уншахаяа аягүйрхэн, Дулма нүхэр басаганайнгаа ойро конвертээ задална. Танил почерк байба. Валя бэшээ ёһотой гэжэ Дулма бодоодхибо. Хажуудань һууһан Галя Дулмаһаа гээгдэнгүй уншалсана. Галя бэшэгыень ехэл һонирхоһон янзатай, һаяхан гоёон мушхаһан һэмбэгэрхэн үһэеэ хургаараа нэрэ һурагүй мушхан, хажуу тээшэнь хятайлгажархиба.

«... Экзаменаа һайн үгөөд, һуража байнаб. Кяхтаар һониншье балай үгы. Бадма яһала һайнаар арбадахиие дүүргээд гэртээ бусаа һэн. Багаһаа ажалай дүршэлтэй болоод, һургууляа үргэлжэлүүлхэб гэжэ нүхэдтөө хэлэһэн байгаа ха. Мүнөө һаалишан болоо гэжэ дуулааб. Юрэдөөшье үнэншэнэгүйб. Энээн тухайдаа шамда бэшээгүй байһан байха даа... Эшээ ёһотой.»

Галя гэнтэ энеэжэрхибэ. Бэшэ басагадынь; «юун бэ, юун бэ?» гэлдэн, тэрэниие тойрошобод.

— Дулмын нютагай Бадма гэжэ хүбүүн арбадахиие дүүргэһэн аад, һаалишан болоо гэнэ... хи... хи,—гэжэ байгаад Галя энеэбэ.

Дулмын хоёр хасар улагад гээд, шэхээрнь халуу бусалшаба. Энээнииень басагад ойлгобогүй.

— Нээрээ гү? Болил даа,—гэлдэжэ, ондоо гурбан басагад гайхаһан янзатайгаар нюур нюураа харалсаад, баһа энеэлдэжэрхибэ.

Дулмын бүхы бэень халуу бусалшаба. Тиигэбэшье абяагүйгөөр аман соогоо уншажал һууна.

«...Найман үнеэ даажа абаад, һаажа эхилээ гэжэ Доржо бэшээ һэн».

Эдэ мүрнүүдые Галя шангаар уншана. Тиигээд басагад баһал энеэлдэшэбэ.

Дулма уншажа дүүргэтэрээ юушье хэлэбэгүй, энеэбэшьегүй. Дулмын улайшоод, абяагүй һууһые басагад һаял обёорбо. Шаг шууяа табижа байтараа нюур нюураа харалсан, аниргүй болоо. Галя гансаараа: «Һаалишан Бадма, һаалишан Бадма... ямар гоёор дуулданаб», —гэжэ байжа энеэнэ. Тиигэжэ байтараа духынгаа үһэнэй үрзышэнхэй байһые гэрэлдэ харажархёод, хамаг бүхы юумээ—энеэдэеэшье, үнөөхи бэшэгээшье, һаалишан болоһон Бадмыешье, хани басаган Дулмаяашье мартаад, үһэеэ оролдосотой наринаар буржылгажа оробо.

Дулма бэшэгээ уншажа дүүргэмсээрээ эрбэгэр харахан нюдөөрөө басагадые шарайшалан хараад, миһэд гэбэ. Һаалишан болоошо Бадма хүбүүе наадалаа гү, али Галя басагые шоо үзөө гү —. бү мэдэ. Хэнииешье наадалжа миһэд гэһыень басагад хүсэд ойлгоогүй. Энэ үгэ дуугүй, харахан басагые нүхэдэйнь нэгэншье һайн мэдэхэгүй байшоо.

Дулма үшөө нэгэ дахин миһэд гэжэрхёод. абяагүйхэн гаража ябашаба.

II

... Бадмын гэртэхин хоёр «можо» болоожо хубаарба. Хүгшэн эжынь аша хүбүүнэйнгээ һонин, хүндэтэй ажалда ороһондо ехэл баяртай. Үдэр бүхэнэйнь һаалиие Бадмаһаа алдангүй асууна. Ажалта үдэрыень хургаа даран тоолодог, Бадмын дүү Доржодо тусхай саарһан дээрэ бэшүүлдэг, үдэр бүри нэмүүлдэг байба. Хахад һара бүхэндэ һү, мүнгэ абаха юм гэжэ хүгшэн эхэнь һайн мэдэхэ байгаа бшуу.

— Эхэтэйгээ үнеэндэ ябажа, һү тоһоор колхозоо, маанадаа халяаха, салдидуулха гүбы, даа,—гэжэ байжа хүгшөө үдэшэ бүхэндэ дуугарна.

Хүгшөө Бадмынгаа хүбүүн лэ байһые шаналдаг, басаган түрөө һаа,—хахархайгаашье хадхалсаха, гэртэхи газаахяашье хэлсэхэ — һураггүйл дээрэ юм һэн гэхэ мэтээр гүбэрдэг байгаа.

— Хүбүүншье хадаа яахань бэ... Эхэдээ хамһалсаад, найман үнеэ һаажа ядаха һэн гү,—гэжэ Бадмынгаа һаалишан болохом гэхэдэ эгээн түрүүн һаналыень дэмжээ һэн.

Мүн эхэншье Бадмын һаналые дэмжэлсэбэ.—Багаһаа хойшо малда дуратай юм агша. Һаалишан болоод хажуудамни ябахадаа яаха һэм.... Иигээд шэнэ фермэдэ ороходоо үнеэдээ электрын хүсөөр һаадаг болохобди... Яаха һэм, ябаг лэ саашаа,—гэжэ Дулсан эжынь энеэбхилэн хэлээ һэн. Теэд эсэгэнь лэ...

Дугар абань абяагүй ууралшоод, һаяын үдэрнүүдтэ хүбүүндээ юушье дуугарангүй ябаба. Зүбшье бодоош гэжэ хэлэбэгүй, буруушье бодоош гэбэгүй,— ехэлууртай хэбэртэй, Бадмаһаа ажалайншье тухай асуубагүй.

...Бадма хүнэгтэй һүеэ һү абадаг газарта тушаагаад, һөөргөө тэхэрижэ ерэбэ. Хашаада үлгөөтэй байһан сагаан бүдөөр үнеэдэйнгээ дэлэнгые аршаад, малаагшанай хоншоор эльбэн зогсоно. Абань юундэ юушье дуугарнагүй гээшэб? Али нээрээшье зүб тиигэнэ гээшэ гү даа?— гэһэн бодол Бадмын сэдьхэлые хаха эсхэбэ... Багахан байхаһаань хойшо: «Хүбүүмни агроном болохо, үгышье һаа багша болохо юм» гэжэ байгаад абань эрхэлүүлдэг һэн.

Багша... Агроном...

«Бадмамни багша болоод, үхибүүдтэ ном заадаг болохо юм» гэжэ Кяхта ошоһонойнь һүүлээр Доржын эжыдэ хөөрэһэн байгаа. Ама халамгайшье һаа, һанажал ябаһанаа хэлээ юм аабза гэжэ һанамсаараа Бадмын зосоонь уйдхартай болошобо. «Теэд багшашье, һаалишаншье мүнөө адли хүндэтэй, адли эрхэтэй ха юм. Һаалишаншье болоод, һайн үрэ дүн туйлажа, зон нютагтаа хүндэтэй ябахада юугээрээ муу байгаа юм. Юундэ эсэгэм энээниие ойлгоногүй гээшэб»,—гэһэн һанал Бадмын сэдьхэлдэ урма зориг түрүүлнэ.

— Бадма! Һааляа дүүргээ гүш? Гэртээ хария...—гэһэн эжын абяан Бадмын бодолгото болоһон шарайе гансата хубилгаба. Бадма малаагшанайнгаа ууса нэгэ удаа альгадаад, эжы тээшээ яаран алхалба.

III

Дугар ахайн гэртээ ерэхэдэ Дулгар хүгшэн Доржо ашадаа аймагай газетын һониниие шангаар үзэглэн уншуулжа, хабархандай һууба.

— Хүбүүемнай һайн гэжэ бэшээ юм байнал, харыш, харыш, хүбүүн!—гээд Дулгар хүгшэн газетээ һарбайба. Дугар ахайн абажа уншахадань, республикын залуу һаалиша дүрбэн хүбүүд тухай багахан мэдээсэл редакциин зүгһөө толилогдоһон байба. Тэдэнэй тоодо—өөрынь хүбүүн Бадмын нэрэ... Ямар жэгтэй юумэ гээшэб? Иигээд хүбүүд һаалишан болоожо эхилбэ гээшэ гү? гэжэ Дугар бодоно.

— Бадмамнай зүбтэйл юумэ бодоо гэжэ би мэдээл һэм даа... Иигээд лэ түрүүд мүрүүд олонтой болохомнай аабза,—гэһэн Дулгар хүгшэнэй яряан баһал эхилбэ.

«Багшашье, һаалишаншье һаа — зоной дунда аша туһатай ябабал, манай орондо адли хүндэтэй» ...гэжэ үсэгэлдэр суглаан дээрэ түрүүлэгшын хэлэһые Дугар ахай дахин дахин һанаандаа оруулна...

Үүдэн нээгдээд, Бадма эхэтээ дуугаралсаһаар орожо ерэбэ. Гэрэйнгээ дунда газетэ бараад зогсожо байһан эсэгээ хаража, Бадмын зосоо уйтаншаг болобо.

IV

Энэ үглөөгүүр Бадма хэзээ хэзээнэйхидээ ороходоо дуутай шуутай, үнеэдтээ дуугаралсахань түргэдэшөө. Бадмын үлүүсэ хүх байһые гайхаһан юумэ шэнги лаагшан хоёр ехэ нюдэеэ бэлты жэрхёод, Бадмые харан харан х дэһээ хибэнэ. Мүнөөдэр хэзээ зээнэйхидэ орходоо үнеэдынь тэй байһандал үзэгдэбэ. Бад дабхаряагүй харахан нюдэд б тайгаар ялалзана. Богонихон духа руугаа табиһан һаглагар үһэниинь хуушан боро кепкэ д һоонь бултайгаад, заха эх һагсалзана. Морхогорхон хам юугээршьеб энеэдэтэйгээр буда хёо. Сагаан халаадынь үнеэдэй рондуур эндэ тэндэ сайбал Малаагшаниие хажуу тээшэнь тэлжэ, һаалиин газарта абааш хүнэгөө абажа, балшар бага хойшо эхэтээ һураһан бүхы дабаряа гарган һааба. Һаажа гэмсээрээ гэнтэ хармаанаа удаа үдэшэлэн абаһан бэшэгээ д гаргаба. Һалганажа байһан ху дааpaa конвертынь һүн болго хибо. Теэд Бадма обёорбошье ойлгобошьегүй... Конверт дээр адресыень дахин уншаба: «У Удэ... Сельхозтехникум». Саа фамилинь үгы: Эшээ ёһотой.. Бэ соонь лэ «Д» гэһэн үзэг табята

«...Бадма, зүб алхам хээш. А даа амжалта туйлахыеш хүсэнэб Бадма бэшэгээ дахин хармаан хэжэрхёод: «Ухаатайл басаган б гаа байна даа... Ямар һаймши Дулма... Партиин уряа, комсомо ЦК-тэй уряалда харюу болгон, ажалда ороһыем зүб ойлгоһонш рөөл даа...» гэжэ аман соогоо ш нэбэ.

Дондок УЛЗЫТУЕ

Редакторай орло **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00347. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 761